

Till arbetspensionsanstalterna

FÖRSÄKRINGSDOMSTOLEN BLIR HÖGSTA BESVÄRSINSTANS I PENSIONSÄRENDEINOM
DEN OFFENTLIGA SEKTORN

Bifogat översänds regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statens pensioner och till vissa lagar som har samband med den (RP 190/1994 rd). I propositionen föreslås att försäkringsdomstolen från början av 1995 blir högsta besvärsinstans också i pensionsärenden inom den offentliga sektorn. Enligt förslaget skall försäkringsdomstolens sammansättning ändras så att också den offentliga sektorns sakkunskap finns företrädd i domstolen. Syftet med propositionen är att förenhetliga lagskipningsförfarandet i pensionsärenden.

Enligt propositionen skall besvär i pensionsärenden som gäller anställda som omfattas av KTAPL eller StPL, Finlands Banks och Folkpensionsanstaltens personal och riksdagsmän således efter reformen riktas till försäkringsdomstolen som högsta instans och ansökan om undanröjande också sändas till försäkringsdomstolen.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft 1.1.1995. Enligt förslaget skall de nya stadgandena tillämpas när ändring söks i första besvärsinstansens beslut som givits efter det att lagen trätt i kraft. Stadgandena om undanröjande skall tillämpas på ansökningar om undanröjande som lämnas in efter det att lagen trätt i kraft.

KyPL

Om sökande av ändring i beslut som gäller den evangelisk-lutherska kyrkans pensioner stadgas i kyrkolagen. En ändring av lagen förutsätter ett förslag från kyrkomötet, vilket ännu inte föreligger.

Åland

Beträffande Åland sker ändringen i den ordning som 69 § självstyrelselagen för Åland stadgar.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Tapio Karsikas

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statens pensioner och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att stadgandena om ändringssökande i lagen om statens pensioner och i vissa andra lagar skall ändras så att försäkringsdomstolen i pensionsärenden inom den offentliga sektorn blir högsta besvärinstans i stället för högsta förvaltningsdomstolen. Avsikten med propositionen är att förenhetliga lagskipningförfarandet i pensionsärenden. För statens del skall statskontoret ha rätt att anföra besvär hos försäkringsdomstolen. Försäkringsdomstolens läkarledamot samt lekmanaledamöter som är förtrogna med tjänstemannarätt och arbetsförhållanden skall, på samma sätt som i andra pensionsärenden, delta i behand-

lingen av besvären i pensionsärenden för anställda vid offentliga samfund.

I propositionen ingår utöver förslaget till ändring av lagen om statens pensioner dessutom förslag till lagen om ändring av lagen om statens familjepensioner, lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstare, lagen om Finlands Bank och 58 a § folkpensionslagen.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1995 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft från början av 1995.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	1. Lagförslagen	11
ALLMÄN MOTIVERING	3	1.1. Lagen om statens pensioner	11
1. Inledning	3	1.2. Lagen om statens familjepensioner	11
2. Nuläge	3	1.3. Lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare	13
2.1. Lagstiftning och praxis	3	1.4. Lagen om Finlands Bank	13
Allmänt	3	1.5. Folkpensionslagen	14
Privaträttsliga arbetsförhållanden	3	2. Närmare stadganden	14
Statliga och kommunala anställningsförhållanden	4	3. Ikraftträdande	14
Andra offentligrättsliga anställningsförhållanden	5	LAGFÖRSLAGEN	15
Uppgifter om antalet pensionsärenden	5	1. Lag om ändring av lagen om statens pensioner ..	15
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	6	2. Lag om ändring av lagen om statens familjepensioner	16
Allmänt	6	3. Lag om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare ..	17
Sverige	6	4. Lag om ändring av lagen om Finlands Bank ..	18
Tyskland	7	5. Lag om ändring av 58 a § folkpensionslagen ..	18
Europeiska mänskörättskonventionen ..	7	BILAGA	20
2.3. Bedömning av nuläget	8	Parallelltexter	20
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen ..	9	1. Lag om ändring av lagen om statens pensioner	20
4. Propositionens verkningar	10	2. Lag om ändring av lagen om statens familjepensioner	22
5. Beredningen av propositionen	11	3. Lag om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare	24
5.1. Tidigare förslag och högsta förvaltningsdomstolens initiativ	11	4. Lag om ändring av lagen om Finlands Bank ..	26
5.2. Remissutlåtanden	11	5. Lag om ändring av 58 a § folkpensionslagen ..	27
DETALJMOTIVERING	11		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den offentliga och den privata sektorns pensionssystem grunder har under de senaste åren förenhetligats, men förfarandet för ändringssökande i pensionsärenden för anställda vid offentliga samfund skiljer sig för närvarande från förfarandet för ändringssökande i pensionsärenden för anställda inom den privata sektorn. Förenhetligandet av pensionssystemen har skapat förutsättningar för förenhetligandet av stadgandena för ändringssökande för pensioner vid den offentliga och den privata sektorn.

Till högsta förvaltningsdomstolen inges för närvarande årligen över 7 000 ärenden. Antalet inkomna ärenden är stort då man beaktar högsta förvaltningsdomstolens ställning som förvaltningsdomstol i sista instans. Besvärstillstånds förfarandet för skatter har nyligen ändrats så att i ändringssökande i länsrätts beslut i skatteärenden alltid krävs besvärstillstånd då ändring söks hos högsta förvaltningsdomstolen. Denna reform träder i kraft den 1 december 1994. Reformen förbättrar högsta förvaltningsdomstolens möjligheter att trygga såväl den enskildas rättssäkerhet som det till de högsta rättsinstansernas uppgifter hörande förenhetligandet av rättspraxis i de ärenden där det är nödvändigt att få ett avgörande av högsta förvaltningsdomstolen. För denna proposition är ett av målen att minska antalet ärenden som kommer till högsta förvaltningsdomstolen så att den bättre än hittills skall kunna sköta sina uppgifter som högsta allmänna förvaltningsdomstol.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Allmänt

Systemet för ändringssökande i pensionsärenden omfattar i allmänhet två steg. Den första besvärinstansen är oftast pensionsnämnden. Denna består av lagfarna ledamöter, lekmanaledamöter som är förtrogna med området för det behandlade målet, samt läkare. Pensionsnämnderna är ordnade separat för de olika pensionssystemen. Det finns därför skilda

pensionsnämnder för pensionsärenden för anställda vid privata sektorn, staten och kommunerna.

Högsta besvärinstans i pensionsärenden är högsta förvaltningsdomstolen eller försäkringsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen är den högsta allmänna förvaltningsdomstolen. Den utgör sista besvärinstans i fråga om pensioner som följer av offentligrättsliga tjänsteförhållanden. Till högsta förvaltningsdomstolens behörighet hör också behandling av extraordinära ändringsansökningar såsom återbrytande av förvaltningsbeslut och återställande av försutten fatalietid. Försäkringsdomstolen är specialdomstol i mål angående social trygghet. Den är högsta besvärinstans i pensionsärenden som gäller privaträttsliga arbetsförhållanden och företagarkerksamhet samt i folkpensionsärenden.

Privaträttsliga arbetsförhållanden

Den som i den privata sektorn är missnöjd med beslut i arbets- och företagarpensionsärende kan söka ändring hos pensionsnämnden, som verkar i samband med pensionsskyddscentralen.

I pensionsnämndens beslut kan ändring sökas hos försäkringsdomstolen. Pensionsärenden behandlas vid en division av försäkringsdomstolen, vars ordförande är en försäkringsdomare och övriga medlemmar två lagfarna ledamöter. Om målet är av medicinsk art är en läkarledamot medlem i stället för en lagfaren ledamot. Vidare deltar i behandlingen av pensionsärenden vid försäkringsdomstolen två lekmanaledamöter som är förtrogna med arbetsförhållandena på ifrågavarande område. Dessa lekmanaledamöter skall enligt den tillämpliga pensionslagen delta i behandlingen ifall det i målet är fråga om sjukdom, lyte eller skada berättiga till pension enligt lag, eller om så särskilt stadgas i lagen om försäkringsdomstolen (14/58). Enligt lagen om försäkringsdomstolen deltar lekmanaledamöter i målets behandling också om försäkringsdomstolens division så bestämmer. I praktiken deltar dessa lekmanaledamöter i behandlingen av nästan alla pensionsärenden med några undantag.

Lekmanaledamöterna utnämns av statsrådet på framställning av social- och hälsovårdsministeriet för tre år i sänder. I ärenden som

berör lagen om pension för arbetstagare (395/61), lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) och lagen om sjömanspensioner (72/56) utnämns hälften av lekmannaledamöterna på förslag av arbetsgivarorganisationerna och andra hälften på förslag av arbetstagarorganisationerna.

Statliga och kommunala anställningsförhållanden

I lagen om statens pensioner (280/66) och lagen om statens familjepensioner (774/68) stadgas att pensionsskyddet för statsanställda ombesörjs av statskontoret. Det ombesörjer också verkställandet av riksdagsmans och medlems av statsrådet pensionsskydd enligt vad som stadgas i lagen om pension för riksdagsmän (329/67), lagen om familjepension efter riksdagsmän (107/90) och lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom (870/77) samt verkställandet av pensionsskydd för personal vid sammanslutning och inrättning som erhåller statsstöd enligt vad som stadgas i lagen om vissa pensioner som skall betalas av statsmedel (382/69).

I statskontorets beslut i pensionsärenden söks ändring genom besvär hos pensionsnämnden. Pensionsnämnden består av en ordförande och åtta medlemmar. Ordförande skall ha avlagt juris kandidatexamen samt vara förtrogen med tjänstemanna- och arbetsrätt. En av medlemmarna är vice ordförande i nämnden och en av dem skall vara läkare. Av de övriga skall fyra förordnas bland personer som har föreslagits av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare. Ordföranden och medlemmarna förordnas av finansministeriet för tre år i sänder. Nämnden kan vara uppdelad på sektioner. Då ett ärendes avgörande på ett väsentligt sätt beror av medicinska frågor måste en läkarmedlem delta i avgörandet.

I beslut av statens pensionsnämnd kan besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. I högsta förvaltningsdomstolen behandlas och avgörs pensionsbesvär med tillämpning av samma handläggningssätt som i allmänhet används på lagskipningsärenden som hör till högsta förvaltningsdomstolens behörighet. Ärendena avgörs vid avdelningens sammanträden där fem ledamöter är närvarande. Vid behov kan leda-

möternas antal vara större. Sakkunnig- eller lekmannaledamöter deltar inte i behandlingen av dessa ärenden. Vid invalidpensionsärenden skaffar högsta förvaltningsdomstolen ofta utlåtande av rättsskyddscentralen för hälsovården.

Stadgandena om ändringssökande i lagen om statens pensioner och lagen om statens familjepensioner tillämpas också på de pensionsärenden där pensionsrätten grundar sig på lagar och förordningar som föregått dessa lagar, såsom stadgas i 7 a § lagen angående införande av lagen om statens pensioner (230/91) och 5 a § lagen angående införande av lagen om statens familjepensioner (232/91). Detsamma gäller enligt vad som stadgas i lagen om förhandsbesked och ändringssökande i vissa pensionsärenden (272/71) i allmänhet de pensionsärenden som behandlas vid statskontoret, där angående rätten till pension ur statens medel i tillämpliga delar gäller vad som stadgas om person som står i tjänste- eller arbetsförhållande till staten.

För ändringssökande för betalning av i lagen om statens pensionsfond (1372/89) avsedda pensionsavgifter gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om ändringssökande i pensionsärenden i 23 § lagen om statens pensioner.

I 17 § lagen om pension för riksdagsman ingår numera detaljerade stadganden om rättelse av beslut och ändringssökande. Lagens 17 § har ändå ändrats så att om sökande av ändring i och delfående av beslut gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om statens personal i tjänste- eller arbetsförhållande. Den lag som innehåller ändringen (1531/93) har blivit stadfäst den 30 december 1993 och den träder i kraft den 1 dagen i den månad då det närmast följande riksdagsmannavalet sedan lagen blivit stadfäst förrättas. I lagen om familjepension efter riksdagsmän hänvisas till stadganden gällande dem som står i tjänste- eller arbetsförhållande till staten. I 5 § lagen om medlems av statsrådet rätt till pension och om familjepension efter honom, som gäller ändringssökande, hänvisas till lagen om pension för riksdagsman och lagen om familjepension efter riksdagsmän.

Enligt lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/64) handhar kommunala pensionsanstalten, dvs. Kommunernas pensionsförsäkring verkställandet av pensionsskyddet för kommunalt anställda. Kommunernas pensionsförsäkring handhar

också pensionsärenden för kommunala förtroendevalda.

I ärenden som gäller av kommunala pensionsanstalten beviljad pension kan ändring sökas genom besvär hos Kommunernas pensionsnämnd. Pensionsnämnden består av en ordförande och en vice ordförande, vilka bör ha avlagt juriskandidatexamen och vara förtrogna med tjänstemanna- och arbetsrätt, samt nio andra medlemmar. Av medlemmarna bör en vara läkare och en förtrogen med försäkringsverksamhet. Av de övriga medlemmarna bör tre förordnas bland personer vilka föreslagits av de mest representativa centralorganisationerna för de kommunala tjänsteinnehavarna och arbetstagarna. Varje medlem har en personlig suppleant. Pensionsnämnden är indelad i sektioner. Pensionsnämndens ordförande och vice ordförande samt övriga medlemmar förordnas av inrikesministeriet för fyra kalenderår i sänder.

I beslut av Kommunernas pensionsnämnd söks ändring hos högsta förvaltningsdomstolen.

I s.k. gamla kommunala pensionsärenden, i vilka pensionsskyddet grundar sig på kommunala stadganden som var i kraft innan lagen om kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare trädde i kraft den 1 juli 1964, skall kommunen ombesörja att pension beviljas och utbetalas. I dessa fall är länsrätten första besvärinstans, i vars beslut besvär kan anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

Andra offentligrättsliga anställningsförhållanden

Högsta förvaltningsdomstolen verkar som besvärinstans också då ändring söks i kyrkostyrelsens beslut i pensionsärenden enligt pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/66) och lagen om familjepensioner inom den evangelisk-lutherska kyrkan (258/70). Högsta förvaltningsdomstolen är också besvärinstans i pensionsärenden som gäller ortodoxa kyrkosamfundets personal. I dessa fall söks ändring i kyrkostyrelsens beslut enligt vad som stadgas i lagen och förordningen om ortodoxa kyrkosamfundet (521/69 och 179/70). Också i pensionsbeslut av Finlands Banks direktion och folkpensionsanstaltens styrelse söks enligt lagen om Finlands Bank (365/25) och folkpensionsförordningen (549/56) ändring hos högsta förvaltningsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen är också besvärinstans i pensionsärenden för anställda vid den offentliga sektorn på landskapet Åland. I ovan nämnda pensionsärenden är högsta förvaltningsdomstolen första och enda besvärinstansen.

Uppgifter om antalet pensionsärenden

Till högsta förvaltningsdomstolen har under åren 1989—1993 inkommit följande antal pensionsärenden:

Pensionsärenden som inkommit till HFD 1989—1993

	1989	1990	1991	1992	1993
Statens pensioner (via rättelsenämnd/pensionsnämnd)	167	160	248	322	291
Kommunala pensioner (via Kommunernas pensionsnämnd)	256	471	462	561	517
Sammanlagt	423	631	710	883	808

Förutom ovan nämnda ärenden har årligen till högsta förvaltningsdomstolen inkommit från andra handläggare, främst från kyrkostyrelsen och folkpensionsanstalten, eller direkt från statskontoret, ett tiotal besvär över pensioner för anställda.

Den största delen av pensionsbesvären gällde invalidpension eller individuell förtidspension. Under 1989—1991 inkom till högsta förvaltningsdomstolen 5 200 — 5 400 ärenden. Under

1992 och 1993 ingavs 7 000 ansökningar om ändring. Den genomsnittliga behandlingstiden var under 1989—1991 sju månader. Från början av 1992 har behandlingstiden dock blivit längre. Under 1993 avgjordes nästan två tredjedelar av fallen på kortare tid än nio månader. För 1994 är målet att den genomsnittliga behandlingstiden är tio månader.

Pensionsärendenas antal årligen 1983—1988 var 300—500 och deras andel av de ärenden

som inkom till högsta förvaltningsdomstolen var 5—9 %. Då systemet med flexibel pensionsålder trädde i kraft steg antalet pensionsärenden. Under 1992 utgjorde de 13 % av alla ärenden som inkom till högsta förvaltningsdomstolen. Av pensionsärendena avgjordes över 36 % på kortare tid än sex månader och ca 80 % på kortare tid än nio månader.

I 26 % av de pensionsärenden som högsta förvaltningsdomstolen avgjorde ändrade den den lägre instansens beslut eller återförvisade

ärendet till lägre myndighet för ny behandling. Denna andel är större än medeltalet av alla ärenden som högsta förvaltningsdomstolen avgjort.

Högsta förvaltningsdomstolen införskaffade 1993 vid behandlingen av besvär över invalidpension och individuell förtidspension över 400 sakkunnigutlåtanden av rättsskyddscentralen för hälsovården.

Till försäkringsdomstolen har under åren 1989—1993 inkommit följande antal ärenden:

Pensionsärenden som inkommit till försäkringsdomstolen 1989—1993

	1989	1990	1991	1992	1993
Pensionsärenden	3 954	4 165	4 957	5 040	5 066
Andra ärenden	4 707	4 346	4 310	5 035	5 774
Sammanlagt	8 661	8 511	9 267	10 075	10 840

I pensionsärenden har folkpensions-, arbetspensions- och företagarpensionsärendens antal stigit under de senaste åren. Antalet pensionsärenden för lantbruksföretagare har hållits i stort sett på samma nivå. Av andra grupper har speciellt ärenden i anknytning till arbetslöshetsskyddet samt brottsskadeärenden tilltagit. Såsom nya grupper förekommer sedan 1991 rehabiliteringsärenden och sedan 1994 bostadsstöd- och studiestödsärenden. I antalet arbetsolycksfallsärenden har ingen större förändring skett. Krigsskadeärendenas antal har under de senaste åren varit ca 1 600 — 1 700 ärenden, men dessa ärendens antal kommer att sjunka de närmaste åren.

Vid försäkringsdomstolen verkar fem ordinarie divisioner samt en extra division som tillsattes 1988. Under 1993 var den genomsnittliga handläggningstiden 7,9 månader. Under sex månader avgjordes 24 % av ärendena, under nio månader 50 % av ärendena och under ett år ca 90 % av ärendena. I 22 % av besvären över pensionsbeslut som avgjordes under 1993 ändrades den lägre instansens beslut. För alla besvär var ändringsprocenten under samma år 15,9.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Allmänt

Systemet för ändringssökande i social- och pensionsförsäkringsärenden är olika i olika

länder. Behandlingen av besvär i pensionsärenden kan höra till en särskild nämnd, till allmän domstol, till allmän förvaltningsdomstol eller till specialdomstol som behandlar socialförsäkringsärenden. Till rättsmedelsförfarandet kan höra behandling av ärendet vid förvaltningsmyndighet eller besvärnämnd innan ärendet kan tas till domstols behandling.

Av systemen i de andra nordiska länderna påminner det svenska mest om systemet i Finland. I Norge och Danmark finns det inga särskilda förvaltningsdomstolar eller specialdomstolar som behandlar pensionsärenden utan besvären avgörs främst i nämnder som tillsatts för ändringssökande och i vissa fall också i allmänna domstolar. Det tyska systemet är ett exempel på avgörandet av pensionsärenden i särskilda socialdomstolar. I Tyskland används specialdomstolsystemet också inom några andra av förvaltningsrättskipningens områden.

Sverige

I Sverige måste den som är missnöjd med pensionsbeslutet först begära rättelse av beslutet. Efter rättelseskedet kan ändring sökas först hos länsrätten och sedan hos kammarrätten. I kammarrättens beslut kan för närvarande ändring sökas hos försäkringsöverdomstolen, ifall den beviljar besvärstillstånd. Besvärstillståndskriterierna i försäkringsöverdomstolen har tidigare varit avsevärt vidare än besvärstillståndskriterierna i regeringsrätten, men 1993

ändrades stadgandena så att försäkringsöverdomstolen för närvarande kan bevilja besvärstillstånd endast på samma kriterier som regeringsrätten. Denna ändring innebär att försäkringsöverdomstolen i praktiken beviljar besvärstillstånd framförallt på prejudikatsgrund.

Försäkringsöverdomstolen har lagfarna medlemmar och lekmanamedlemmar. Lekmanamedlemmarna skall besitta särskild erfarenhet i arbetsförhållanden eller andra specialkunskaper som är viktiga för domstolens verksamhet. Försäkringsöverdomstolen har inga läkarmedlemmar. I medicinska frågor begärs utlåtande av läkare som är sakkunniga i området ifråga.

Förfarandet för sökande av ändring i pensionsärenden förnyades då man 1993 bestämde att försäkringsöverdomstolen skall indras den 1 juli 1995. Behandlingen av de ärenden som nu hör till försäkringsöverdomstolens behörighet överförs då till regeringsrätten. Då man besvärar sig hos regeringsrätten krävs för pensionsärendens del besvärstillstånd på samma sätt som för andra besvärärenden. Lekmanamedlemmar deltar inte i handläggningen av ärenden i regeringsrätten.

Indragandet av försäkringsöverdomstolen är anknutet att försäkringsdomstolarna, som var första domstolsinstans för pensions- och socialförsäkringsärenden avskaffades 1991. Det fanns tre försäkringsdomstolar. De hade grundats 1979. Det hade i praktiken uppstått problem med försäkringsrätternas verksamhet. Problemen anknöt sig till rekrytering av sakkunnig personal och till att få personalen att stanna kvar. Vid 1991 års reform överfördes de ärenden som försäkringsdomstolarna behandlat till länsrätterna. Hänvid infördes möjlighet att överklaga länsrätternas beslut hos kammarrätten och kammarrättens beslut hos försäkringsöverdomstolen.

Efter detta utredde man försäkringsöverdomstolens ställning och många grunder talade för att den skulle indras. Dessa grunder var bl.a. att försäkringsdomstolarna indrogs, att socialförsäkringsärendena utgjorde en betydande del av förvaltningslagskipningen, att svårigheter uppkom med att rekrytera sakkunnig personal och att regeringsrätten utgjorde besvärinstans i extraordinärt ändringssökande också i de fall där försäkringsöverdomstolen var högsta besvärinstans. För försäkringsöverdomstolens indragande talade också det faktum att det för effektivitet av prejudikatsgivningen ansågs nödvändigt att begränsa för-

säkringsöverdomstolens besvärstillståndsgrunder. Begränsningen av besvärstillståndsgrunderna ansågs minska antalet ärenden som försäkringsöverdomstolen skulle avgöra till den grad att det inte ansågs ändamålsenligt att upprätthålla denna specialdomstol.

Tyskland

I Tyskland begärs först rättelse av pensionsbeslutet. Efter detta kan ändring i beslutet sökas hos domstol. Besvär över socialärenden behandlas i socialdomstolar och inte i allmänna förvaltningsdomstolar. Socialdomstolarna är ordnade i tre instanser. Över utslag av de domstolar som verkar som första besvärinstans kan besvär anföras vid delstats socialdomstol. Som högsta besvärinstans verkar förbundsstatens socialdomstol till vilken man kan besvära sig över rättsfrågan men inte över fakta. Också för rättsfrågans del är ändringssökandet hos den högsta besvärinstansen begränsad.

I alla socialdomstolar verkar vid sidan om yrkesdomare också lekmanamedlemmar. I socialdomstolen tillämpas en särskild processlag om sociallagskipning.

Europeiska mänskorättskonventionen

Konventionen om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter (FördrS 19/90), dvs. Europeiska mänskorättskonventionen trädde i Finland i kraft i maj 1990. Därmed blev den samtidigt en del av statens interna rätt. Artikel 6.1 i konventionen förutsätter att envar skall vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom en skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag, när det gäller att pröva hans rättigheter och skyldigheter.

Tjänstemannaärenden förblir i allmänhet utanför artikelns tillämpning, men tjänstemannapensionsärenden har i praktiken ansetts höra till artikelns tillämpningskrets (26.11.1992 A 249 och A 240-C). Hinder för artikelns tillämpning är inte det att tvisten berör pensionens storlek, eftersom tvisten enligt rättspraxis också kan gälla rättens utsträckning (28.6.1990 A 180-A).

Vid bedömningen av domstolens oavhängighet och opartiskhet har det i tillämpningspraxis

framhävts lagskipningsorganets oberoende i förhållande till den verkställande förvaltningen och till parterna (22.6.1989, A 155 och 22.10.1984, A 84). Lekmannaledamöters eller intresseföreträdarens deltagande i beslutsfattandet är inte i sig mot 6.1 artikeln. Europeiska mänskorättsdomstolen har t.ex. i ett ärende om indragande av rätten att utöva läkaryrket ansett att en instans är förenlig med 6.1 artikeln, då den bestod till hälften av läkare och till andra hälften av domare samt då ordförande var domare vars röst avgjorde vid lika röst (23.6.1981, A 43). Också en besvärskommitté som bestod av tre yrkesdomare och fem tjänstemän såsom sakkunnigledamöter har ansetts fylla artikelns krav på domstol. I detta fall var ingen av de myndigheter, som sakkunnigledamöterna företrädde, parter i målet (23.4.1987, A 117). Intressegrupperingarnas representation kan ändå utgöra en fara för instansens opartiskhet då när alla intressegrupperingar inte är jämlikt företrädde.

2.3. Bedömning av nuläget

Ett stort antal pensionsanstalter och pensionsfonder avgör pensionsärenden. Mellan dessa instanser och de högsta besvärinstanserna finns också flera instanser för första besvär. Då likadana stadganden tillämpas på ärenden som liknar varandra eller som inverkar på varandra kan oenhetliga lösningar eller andra motsägelser uppkomma, i synnerhet då antingen högsta förvaltningsdomstolen eller försäkringsdomstolen för närvarande är högsta besvärinstanser.

Den offentliga och den privata sektorns pensionssystem liknar till sina grunder varandra, fastän vissa väsentliga skillnader ännu finns. Trots att olika stadganden tillämpas på olika pensionssystem, är de problem som behandlas vid ändringssökande oftast de samma för de olika pensionssystemen. Också ärenden som gäller olika pensionssystem hör ofta i ett konkret fall omedelbart samman eftersom många olika pensionssystem kan beröra samma person.

Oenhetligheter mellan olika pensionssystem har uppkommit framförallt vid lösandet av invalidpensionsfrågor. Olikheterna i begreppet arbetsförmåga i pensionslagstiftningen inom den offentliga och privata sektorn medför också skillnader. Oenhetligheter kan uppkom-

ma också vid tillämpningen av olika lagars liknande stadganden. Den enskilde pensionssökanden kan försättas i en oskälig situation då tillämpningen av olika pensionslagar kan leda till från varandra avvikande beslut. Då de högsta besvärinstansernas beslut styr utvecklingen, kan deras från varandra avvikande beslut inverka negativt också i vidare kretsar.

Utredningar har visat att man i praktiken tämligen bra har kunnat undvika beslut som avviker från varandra. Ändå är det nödvändigt att garantera att pensionssystemens från varandra avvikande tolkningar kan tas till en gemensam högsta besvärinstanss prövning. Systemet för sökande av ändring är av betydelse för utformningen och styrningen av praxis. För att kunna förenhetliga avgörandeförfarandet i olika pensionsärenden är det viktigt att en gemensam högsta besvärinstans kan fås till stånd.

Det är motiverat att koncentrera behandlingen av pensionsärenden till försäkringsdomstolen som verkar som specialdomstol i mål som hör till den sociala tryggheten. Fastän försäkringsdomstolen är en central domstol vid behandlingen av privaträttsliga socialskyddsärenden är den besvärinstans också i många till offentliga rätten hörande socialskyddsärenden. Dyliga ärenden är t.ex. folkpensionsärenden, krigsskadeärenden och ärenden i samband med brottsskada. Försäkringsdomstolen verkar dessutom som högsta besvärinstans i utkomstskyddsärenden som gäller grundtrygghet och inkomstrelaterad utkomstskydd.

Fastän det finns skillnader mellan pensionssystemen för anställda vid den offentliga sektorn och pensionssystemen för anställda vid den privata sektorn, finns det vid lösandet av offentliga sektorns pensionsfrågor inte sådana specialfrågor som skulle hindra försäkringsdomstolen från att verka som besvärinstans och göra det nödvändigt att dessa ärenden behandlas i allmän förvaltningsdomstol. Ett flexibelt pensionsarrangemang, av vilket individuell förtidspension och förtida ålderspension har ingått i den privata sektorns arbetspensionslagar redan från början av 1986 har varit i kraft i det offentliga pensionssystemet sedan 1 juli 1989. De ändringar för den offentliga sektorns pensioner som trädde i kraft från början av 1993 har lett till att det offentliga och det privata pensionssystemet har närmast sig varandra.

Avgörandet av en invalidpensionsärende är

ofta beroende av medicinsk bedömning. För denna bedömning har försäkringsdomstolen läkarledamöter. I högsta förvaltningsdomstolen finns inte dylika ledamöter. Därför måste högsta förvaltningsdomstolen ofta skaffa utlåtanden av rättsskyddscentralen för hälsovården. Medicinska utlåtanden har i många fall en avgörande betydelse för det slutliga beslutet.

Antalet besvär till högsta förvaltningsdomstolen har sedan 1992 ökat väsentligt. Detta har lett till att handläggningstiden för ärenden i högsta förvaltningsdomstolen under den senaste tiden klart har förlängts. Kravet på rätts-säkerhet förutsätter dock att domstolsärenden avgörs tillräckligt snabbt. Också därför är en ändamålsenlig behörighetsfördelning mellan högsta förvaltningsdomstolen och försäkringsdomstolen viktig.

Statens talan i ärenden om beslut med anledning av pensionsansökan samt i ärenden avsedda i 13 § och 24 § 1 mom. lagen om statens pensioner fördes före ändringen av lagen om statens pensioner (229/91) av statskontorets pensionsombud. Nuförtiden kan endast en part söka ändring i statskontorets beslut genom besvär. Statens rätt till talan har inte ordnats och staten kan inte söka ändring genom besvär ens då statens pensionsnämnd ändrat statskontorets beslut. Däremot har i kommunala pensionsärenden förutom part också pensionsombudet vid Kommunernas pensionsanstalt besvärsmätt.

Det är inte ändamålsenligt att åter ta i bruk statskontorets ombudssystem. I pensionsärenden som grundar sig på ett privaträttsligt arbetsförhållande finns inget system med ombud. Inte heller i pensionsärenden som grundar sig på offentligrättsligt tjänsteförhållande är det nödvändigt att skapa ett speciellt system med ombud för att övervaka lagenligheten av statskontorets beslut. Däremot föreslås det i propositionen att vid ändringssökande i statens pensionsnämnds beslut statens talan förs av statskontoret.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Propositionens centrala mål är att förenhetliga lagskipningsförfarandet i pensionsärenden. I besvärärenden angående offentliga och privata sektorns pensioner är de frågor som behandlas i allmänhet likartade. Fastän det

ännu finns vissa skillnader mellan pensionssystemen, har pensionssystemen under de senaste åren förenhetligats till sina grunder. Koncentreringen av pensionsärendens behandling till en enda högre besvärinstans tryggar i sin tur uppkomsten av en enhetlig rättspraxis såväl i högre instans som i tillämpningspraxis i allmänhet.

Samma person kan höra till många olika pensionssystem. Hans helhetspensionsskydd bildas således av pensioner beviljade av olika system. I dessa fall skulle koncentreringen av besvärens behandling till en högre domstol underlätta ändringssökandet ur partens synvinkel. Då det är fråga om att avgöra samma persons till olika system hörande pensionsärenden skulle koncentreringen av besvärens behandling till en högre besvärinstans betyda också en effektivisering av domstolsbehandlingen.

Ett av propositionens mål är att förbättra högsta förvaltningsdomstolens möjlighet att hålla den genomsnittliga handläggningstiden vid högsta förvaltningsdomstolen på nuvarande nivå eller att sänka den. Propositionens mål är också att garantera en enhetlig och tillräcklig medicinsk sakkunskap i alla invalidpensionsärenden genom att en läkarledamot deltar i beslutsfattandet.

Ett centralt förslag är att högsta besvärinstans för pensionsärenden för anställda vid stat och kommun i stället för högsta förvaltningsdomstolen skall vara försäkringsdomstolen. Detta föreslås gälla även personalens vid Finlands Bank och folkpensionsanstalten pensionsärenden. Förslaget avses gälla även t.ex. i lagen om pension för riksdagsman och lagen om familjepension efter riksdagsmän avsedda ärenden på basis av de hänvisningsstadganden som ingår i dessa lagar.

Efter den föreslagna ändringen skulle försäkringsdomstolen i större utsträckning än för närvarande fungera som en specialdomstol för ärenden hörande till socialförsäkringen. Förslaget avviker från den i Sverige genomförda reformen där behandlingen har flyttats från specialdomstol till allmän förvaltningsdomstol. Förvaltningsdomstolsväsendet är i Sverige indelat i tre instanser. I Sverige fungerar den högsta förvaltningsdomstolen nästan enbart som prejudikatdomstol, och det antal pensionsbesvär som den högsta rättsinstansen avgör är således inte speciellt högt. I Finland är den högsta förvaltningsdomstolen inte en prejudi-

katdomstol. Ifall högsta förvaltningsdomstolen skulle verka som högsta besvärinstans i alla pensionsärenden, skulle antalet pensionsbesvär som högsta förvaltningsdomstolen avgör vara för stort, då man beaktar dess ställning och dess uppgifter som högsta förvaltningsdomstol.

I beslut av pensionsanstalter som behandlar offentligrättsliga pensioner samt av statens pensionsnämnd och Kommunernas pensionsnämnd har man kunnat söka ändring också genom extraordinärt ändringssökande enligt lagen om extraordinärt ändringssökande i förvaltningsärenden (200/66). Med stöd av dessa stadganden har det inte varit möjligt att söka ändring i pensionssystemet för den privata sektorn. Däremot har försäkringsdomstolen kunnat undanröja beslut som grundat sig på felaktig eller bristfällig utredning eller beslutet var uppenbart inte lagenligt. Stadganden för ändringssökande skulle förenhetligas också till denna del. Dessutom föreslås att det skall intas ett stadgande i offentliga samfunds pensionslagar om att statens pensionsnämnd, Kommunernas pensionsnämnd och försäkringsdomstolen kan pröva besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, ifall ändring inte på vägande skäl har kunnat sökas inom den utsatta tiden.

I propositionen föreslås att lekmanaledamöter som är förtrogna med tjänstemannarätt och arbetsförhållanden skall delta i behandlingen av de besvär som nu föreslås överflyttade från högsta förvaltningsdomstolen till försäkringsdomstolen. Detta skulle motsvara det som olika pensionslagar för närvarande stadgar om sammansättningen av försäkringsdomstolen.

Försäkringsdomstolen skall vara högsta besvärinstans också i ärenden som berör pensioner enligt lagen om pension för kommunala förtroendevalda (578/77). Lagen har upphävts genom en lag om upphävande av lagen om pension för kommunala förtroendevalda (981/92) som trädde i kraft från början av 1993. Den nya lagen stadgar att nya pensioner på basen av den upphävda lagen inte längre intjänas efter att lagen trätt i kraft. De flesta personer erhåller framöver sin pension för förtroendeuppdrag så att en del av pensionen bestäms enligt den gamla lagen och en del enligt lagen om pensioner för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare.

Det föreslås inte att ändringssökandet i

kommunernas gamla pensionsärenden, som till sin natur är kommunala ärenden och för vilka pensionsskyddet bestäms enligt olika kommunala pensionsstadganden, skall ändras.

I propositionen ingår också lagförslag om ändring av lagen om Finlands Bank och folkpensionslagen (347/56). Om ändringssökande i pensioner för evangelisk-lutherska kyrkan är stadgat i kyrkolagen, vars ändring förutsätter kyrkomötets förslag. På samma gång är det befogat att tills vidare inte ändra stadgandena om ändringssökande i fråga om pensioner för ortodoxa kyrkosamfundet.

Ändring av högsta besvärinstans för pensioner beviljade av Ålands landskapsstyrelse från högsta förvaltningsdomstolen till försäkringsdomstolen förutsätter att ändringen sker i den ordning som 69 § självstyrelselagen för Åland (1144/91) stadgar.

4. Propositionens verkningar

Propositionen innebär att antalet ärenden som årligen inkommer till högsta förvaltningsdomstolen minskar med 700—800. Då pensionsärenden för anställda vid offentligt samfund bortlämnas från de ärenden som högsta förvaltningsdomstolen behandlar, hjälper detta högsta förvaltningsdomstolen att bevara den genomsnittliga handläggningstiden vid nuvarande längd eller att förkorta den något.

Propositionen innebär att antalet ärenden som kommer till försäkringsdomstolens behandling ökar i motsvarande mängd. Därför borde personalen vid försäkringsdomstolen ökas. Som helhet sett skulle behandlingen av besvären effektiveras något om samma persons olika pensionsärenden kunde förberedas och avgöras tillsammans. Dessutom sparar man på de kostnader som högsta förvaltningsdomstolens förorsakat genom att begära utlåtanden av rättsskyddscentralen för hälsovård i frågor om bedömningen av arbetsförmåga.

Att flytta de offentligt anställdas pensionsärenden till försäkringsdomstolen förutsätter att i försäkringsdomstolen grundas två försäkringsdomartjänster, två försäkringssekreterartjänster och två avdelningssekreterartjänster. De nya tjänsterna medför årliga kostnader på ca 1,5 miljoner mark.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Tidigare förslag och högsta förvaltningsdomstolens initiativ

Förenhetligande av ändringssökande i pensionsärenden har föreslagits i många offentliga utredningar. Av dessa kan nämnas delbetänkande IX av pensionssystemskommittén (kommittébetänkande 1974:30), kommittén för rättsskydd inom social- och hälsoförvaltningen (kommittébetänkande 1979:56), kommittén för rättsskydd inom förvaltningen (kommittébetänkande 1981:64), kommissionen för frågor om invaliditetsbedömning (kommittébetänkande 1982:2), kommittén för förvaltningslagskipningen (kommittébetänkande 1985:48), kommittén för ändringssökande i pensionsskyddsärenden (kommittébetänkande 1989:14) samt slutrapport om rationaliseringen av statens centralförvaltning (kommittébetänkande 1992:28). I pensionssystemskommitténs delbetänkande IX och i betänkandet av kommissionen för frågor om invaliditetsbedömning ingår närmare utredningar om sinsemellan avvikande beslut som gjorts inom olika pensionssystem.

Högsta förvaltningsdomstolen gjorde den 31 augusti 1993 en framställning till republikens president om lagstiftningsåtgärder för att ändra lagstiftningen om ändringssökande i pensionsärenden för anställda vid offentligt samfund så att försäkringsdomstolen blir högsta besvärinstans. Denna proposition grundar sig på högsta förvaltningsdomstolens framställning och på de utlåtanden som erhållits därom.

5.2. Remissutlåtanden

Med anledning av högsta förvaltningsdomstolens förslag har utlåtanden begärts av finansministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt av ett flertal andra myndigheter. Utlåtanden har också begärts av de centrala arbetsmarknadsorganisationer, kyrkostyrelsen, kyrkostyrelsen av ortodoxa kyrkosamfundet i Finland, Ålands landskapsstyrelse och Ålandsdelegationen. Remissinstanserna förhöll sig i huvuddrag positivt till förslaget. I utlåtandena betonades dock att uppnåendet av rättssäkerhet förutsätter att besluten erhålls tillräckligt snabbt. I vissa utlåtanden konstaterades att försäkringsdomstolen bör garanteras ökad personal i den utsträckning som arbetsmängden ökar för att snabbheten vid beslutsfattandet skall kunna tryggas.

Finansministeriet ansåg att det med tanke på den sakkunskap som behandlingen av statens pensionsärenden förutsätter är motiverat att bevara den nuvarande ordningen, där högsta förvaltningsdomstolen verkar som högsta besvärinstans. Också Valtion yhteisjärjestö VTY ry., som är en fackorganisation för statsanställda, motsatte sig i sitt utlåtande ändringen av besvärinstansen och ansåg att det inte i detta skede är ändamålsenligt att flytta den högsta besvärinstansen för statens pensionssystem från högsta förvaltningsdomstolen till försäkringsdomstolen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om ändring av lagen om statens pensioner

23 §. I paragrafen stadgas om ändring i statskontorets beslut i pensionsärenden. I paragrafens 1 och 2 mom. stadgas för närvarande att i beslut givet i pensionsansökan, i ånyoräkande enligt 13 § och i ny behandling enligt 24 § 1 mom. ändring skall sökas först hos statens pensionsnämnd. Det stadgas vidare om

att i beslut om vägrande att lämna i 22 § avsett förhandsbesked får ändring ej sökas genom besvär. I paragrafens 3 mom. stadgas om ändringssökande hos högsta förvaltningsdomstolen. Över statens pensionsnämnds beslut och över andra än i ovannämnda ärenden givna beslut av statskontoret besväras man sig nu förtiden hos högsta förvaltningsdomstolen.

Lagens 23 § föreslås bli ändrad så att i 1 mom. skall stadgas om ändringssökande i statskontorets beslut i pensionsärenden. Hos

pensionsnämnden skall man kunna besvära sig över alla statskontorets beslut i pensionsärenden, förutom det beslut genom vilket förhandsbesked som avses i 22 § har förvägrats. Förhandsbesked får ges om det anses vara av synnerlig vikt för sökande. Trots att förhandsbesked ej getts, kan förhandsbesked sökas på nytt.

Möjligheten att söka ändring hos två instanser i alla statskontorets pensionsärenden skulle förbättra rättssäkerheten och detta skulle motsvara förfarandet i det privata pensionssystemet. Över pensionsnämndens beslut skall besvär anföras hos försäkringsdomstolen. I försäkringsdomstolens beslut skall ändring ej kunna sökas genom besvär.

I statskontoret verkade sedan ikraftträdandet av lagen om statens pensioner den 1 januari 1967 ett särskilt pensionsombud, vars uppgift var att bevaka statens intressen i pensionsärenden. Då pensionsombudets verksamhet i praktiken bl.a. genom tekniska förnyelser blivit till sin karaktär rent formell, slopades stadgandena om pensionsombudet den 1 mars 1991. Det har inte ansetts nödvändigt att återinföra systemet med pensionsombud. Det är dock nödvändigt att den offentliga maktens möjlighet till talan tryggas. Därför föreslås att det i paragrafens 1 mom. skall intas ett stadgande om statskontorets besvärsmått. Statskontoret skall ha besvärsmått över beslut av statens pensionsnämnd.

Det föreslagna 2 mom. motsvarar den i kraft varande lagens 23 § 4 mom. Till denna skall dock fogas stadganden om besvärstid och stadganden om när besvärstiden för statskontoret börjar.

Beträffande förfarandet för ändringssökande hänvisas för närvarande i lagens 23 § 3 mom. till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Enligt förslaget skall besvär anföras hos försäkringsdomstolen istället för hos högsta förvaltningsdomstolen. Försäkringsdomstolen är en specialdomstol som behandlar mål angående socialskydd. Vid försäkringsdomstolens rättegångsförfarande tillämpas enligt 9 § 4 mom. lagen om försäkringsdomstolen vid sidan om de speciella förfarandestadgandena för försäkringsdomstolen i tillämpliga delar vad som gäller om rättegång i allmänna domstolar. Trots detta skall i handläggningen av pensionsärenden för anställda vid offentliga samfund fortfarande förvaltningslagskipningens förfarandestadganden gäl-

la till den del som lagen om försäkringsdomstolen inte stadgar om speciellt förfarande. Momentets hänvisning till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden är därför möjligt och nödvändigt att bevara. Ifall hänvisningen ej skulle finnas skulle det kunna förbli oklart t.ex. hurdana förfarandesätt skall iakttas då ändring söks. Då det i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden stadgas bl.a. om anvisningar för ändringssökande, kan stadgandet om anvisning för ändringssökande i 23 § 2 mom. i den i kraft varande lagen upphävas såsom onödig.

I 23 § 4 mom. skall intas ett stadgande om verkställande av beslut som inte vunnit laga kraft. Detta stadganden ingår för närvarande i 23 § 5 mom.

24 §. I paragrafens 1 mom. skall intas ett stadgande om försäkringsdomstolens rätt att undanröja laga kraft vunnit beslut, som grundar sig på felaktig eller bristfällig utredning eller som uppenbart inte är lagenligt. Till principerna liknande stadgande finns i många socialförsäkringslagar, såsom i lagen om pension för arbetstagare och i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84). I momentet skall finnas ett stadgande om statskontorets rätt att inställa utbetalning av pensioner eller att betala det i enlighet med framställning då statskontoret har gjort en framställning om att återbryta ett beslut och att möjligen behandla ärendet på nytt.

I paragrafens 2 mom. skall intas ett stadgande om att statens pensionsnämnd och försäkringsdomstolen efter bevsärstidens utgång kan ta inkommet besvär till prövning, ifall ändring inte på grund av vägande skäl sökts inom den stadgade tiden.

De föreslagna stadgandena i 1 och 2 mom. är nödvändiga när stadganden om underröjande eller återbrytande av beslut och återställande av försutten fatalitet genom extraordinärt ändringssökande i förvaltningsförfarande skall ej längre gälla för statens pensionslags ärenden. I socialförsäkringsärenden har som princip gällt att extraordinärt ändringssökande följer på ordinärt ändringssökande. I rättspraxis har ansetts att t.ex. återbrytande av beslut av försäkringsdomstolen eller av under den stående nämnder enligt sjukförsäkringslagen (364/63) och lagen om ersättning för brottskador av statsmedel (935/73) ej hörde till högsta förvaltningsdomstolens behörighet (HFD 1971 II 117 och 1976 II 128).

I paragrafens 3 mom. stadgas om statskontorets möjlighet att ta ett laga kraft vunnet beslut till förnyad behandling, ifall det är frågan om beviljande av förvägrad eller ökande av beviljad förmån. Om detta stadgas för närvarande i paragrafens 1 mom.

24 a §. I paragrafen skall stadgas om de lekmanaledamöter som deltar vid behandlingen av ärenden som hör till lagen om statens pensioner. Stadgandets principer följer de arbetspensionsstadganden, som för närvarande stadgar om lekmanaledamöter i försäkringsdomstolen såsom 21 b § lagen om pension för arbetstagare, 18 § lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69), 15 § lagen om pension för företagare (468/69) och 61 a § lagen om sjömanspensioner.

I enlighet med ovan nämnda för närvarande i kraft varande stadganden stadgas i förslaget att båda arbetsmarknadsparterna skall vara representerade genom de nya lekmanaledamöterna. Arbetsgivarledamöterna skall förordnas på förslag av finansministeriet och arbetstagarledamöterna på basen av förslag gjorda av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare. Dessa skall statsrådet förordna på framställning av justitieministeriet för tre år i sänder.

De lekmanaledamöter som förordnats att behandla statliga pensionsärenden skulle delta även i behandlingen av andra offentlighetsrättsliga pensionsärenden med undantag för ärenden som gäller kommunala pensioner. Detta är ändamålsenligt därför att dessa andra offentlighetsrättsliga ärenden är få till antalet och de till sin natur är likadana som statens pensionsärenden.

Lekmanaledamöterna deltar i behandlingen av alla pensionsärenden. Detta motsvarar det förfarande som försäkringsdomstolen tillämpat, fastän stadgandena i de olika pensionslagarna avviker från varandra på denna punkt. Enligt arbetspensionsstadgandena för den privata sektorn skall lekmännen delta i handläggningen av ärenden ifall det i ärendet är frågan om att sjukdom, lyte eller skada skall berättiga till pension eller genom minskning av arbetsförmågan till individuell förtidspension. Försäkringsdomstolens division kan dock enligt 5 § 1 mom. lagen om försäkringsdomstolen besluta om lekmanaledamöternas deltagande i behandlingen också i andra ärenden.

1.2. Lagen om statens familjepensioner

20 §. I paragrafen föreslås ändringar som motsvarar de föreslagna ändringarna av 23 § lagen om statens pensioner.

21 §. De föreslagna ändringarna motsvarar de föreslagna ändringarna av 24 § lagen om statens pensioner.

21 a §. Det är fråga om en ny paragraf. Enligt den skulle i behandlingen av ärenden som gäller tillämpningen av denna lag i försäkringsdomstolen delta de lekmanaledamöter som blivit förordnade enligt 24 a § lagen om statens pensioner.

1.3. Lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare

8 §. I paragrafen stadgas om ändringssökande i beslut av kommunal pensionsanstalt i pensionsärende. I beslut av Kommunernas pensionsnämnd söks för närvarande ändring hos högsta förvaltningsdomstolen. Stadgandet föreslås bli ändrat så att över pensionsnämnds beslut söks ändring hos försäkringsdomstolen.

Till paragrafens 3 mom. skall fogas ett stadgande om besvärstid. Till momentet skall också flyttas från lagens 8 § 1 mom. ett stadgande om besvärstidens början för pensionsombudet.

Paragrafens 5 mom. preciseras genom hänvisning till lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

10 §. I paragrafen föreslås ändringar som motsvarar de föreslagna ändringarna av 24 § lagen om statens pensioner.

10 a §. Också i behandlingen av kommunala pensionsärenden i försäkringsrätten deltar lekmanaledamöter. Därför skall i paragrafen intas ett stadgande som motsvarar 24 a § lagen om statens pensioner. För behandlingen av kommunala pensionsärenden skall egna lekmanaledamöter förordnas särskilt. Arbetsgivarledamöterna förordnas på förslag av kommunala arbetsmarknadsverket och arbetstagarledamöterna på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare.

1.4. Lag ändring av lagen om Finlands Bank

24 §. I lagens 24 § 3 mom. stadgas om

ändring av Finlands Banks direktions beslut i pensionsärenden. För närvarande söks ändring genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. I paragrafen föreslås ändringar som motsvarar de föreslagna ändringarna i 23 § lagen om statens pensioner. I Finlands Banks personals pensionsärenden skall ändring sökas genom besvär hos försäkringsdomstolen.

24 a §. I paragrafen föreslås ändringar som motsvarar de föreslagna ändringarna av 24 § lagen om statens pensioner.

24 b §. Det är fråga om en ny paragraf. Enligt den skulle i behandlingen av ärenden som gäller tillämpningen av denna lag i försäkringsdomstolen delta de lekmanaledamöter som blivit förordnade enligt 24 a § lagen om statens pensioner.

1.5. Lag om ändring av 58 a § folkpensionslagen

58 a §. Till lagens 58 a § skall fogas ett 2 och 3 mom. Enligt 2 mom. skall i ärenden som gäller pensionsärenden för folkpensionsanstaltens personal ändring sökas genom besvär hos försäkringsdomstolen. För närvarande stadgas om ändring i pensionsärenden för folkpensionsanstaltens personal i 12 a § 4 mom. folkpensionsförordningen.

Enligt paragrafens 3 mom. skall vid behandlingen av de ärenden som avses i denna paragraf i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 24 och 24 a §§ lagen om statens pensioner. Tillämpliga blir då först stadganden i 24 § lagen om statens pensioner om undanröjande av laga kraft vunnet beslut, behandling i försäkringsdomstolen av besvär som inkommit efter att frist utlöpt och pensionsanstalts möjlighet att behandla ärendet på nytt. I behandling av ärenden deltar de lekmanaledamöter som har förordnats enligt 24 a § lagen om statens pensioner.

2. Närmare stadganden

Efter att lagarna trätt i kraft skall 12 a § 4 mom. folkpensionsförordningen upphävas såsom onödig. Momentet gäller ändringssökande i pensionsärende för anställd vid folkpensionsanstalten. Stadganden överförs till 58 a § 2 mom. folkpensionslagen.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1995. De föreslagna lagarna skall tillämpas då ändring söks i beslut som givits efter att lagen trätt i kraft. Tidpunkten för beslutets givande skall vara avgörande vid övergång till tillämpning av de nya stadganden, för då kan de nya stadganden beaktas då besväransvisning ges. Över beslut som givits innan lagen trätt i kraft skall ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt de stadganden som är tillämpliga då lagen träder i kraft.

Avgörande för tillämpningen av stadganden om det extraordinära besvärsmålet undanröjande av beslut är tidpunkten då ansökan eller framställning om besluts undanröjande görs. De nya stadganden tillämpas då ansökan eller statskontorets framställning görs efter att lagen trätt i kraft. Det har inte stadgats någon frist för när ansökan eller framställning om besluts undanröjande skall göras. Således kan ansökan om undanröjande av beslut, som fattats innan lagen trädde i kraft inges flera år efter att lagen trätt i kraft. I detta fall skulle det inte vara ändamålsenligt att tillämpa stadganden som var gällande då lagen trädde i kraft. I besväransvisningen nämns inte extraordinärt ändringssökande och det finns således ingen anledning att ge tidpunkten för beslutets givande motsvarande betydelse som i övergångsstadgandena för besvärärenden.

De föreslagna stadgandena om extraordinärt ändringssökande skall inte tillämpas på återbrytande eller undanröjande av högsta förvaltningsdomstolens beslut. Högsta förvaltningsdomstolens beslut i pensionsärenden kan återbrytas eller på basen av klagan undanröjas enligt stadgandena i lagen om extraordinärt ändringssökande i förvaltningsärenden.

De föreslagna ändringarna inverkar också på försäkringsdomstolens sammansättning. Lekmanaledamöter som är förtrogna med tjänstemannarätt och arbetsförhållanden kan enligt förslaget utnämnas före lagens ikraftträdande. Deras första mandatperiod kan vara kortare eller längre än den normala treåriga mandatperiod, dock inte längre än fyra år.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om statens pensioner**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 23 och 24 §§ lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/66), av dessa 23 § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 9 januari 1981 och den 8 februari 1991 (11/81 och 229/91), samt

fogas till lagen en ny 24 a § som följer:

23 §

Ändring i statskontorets beslut i pensionsärenden söks genom besvär hos statens pensionsnämnd. I ett beslut genom vilket förhandsbesked som avses i 22 § har förvägrats får ändring inte sökas. Ändring i pensionsnämndens beslut söks genom besvär hos försäkringsdomstolen. Besvärsmottagaren har pensionssökande och pensionstagare. Även statskontoret har rätt att hos försäkringsdomstolen anföra besvär över statens pensionsnämnds beslut. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvärstiden är 30 dagar från delfäendet av beslutet. Beslut av statskontoret och statens pensionsnämnd får delges part med posten. Om inte något annat visas i samband med besvären anses ändringssökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han uppgivit. Statskontorets besvärstid räknas från tidpunkten för beslutet.

Om ändringssökande gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Ett beslut får verkställas trots att det inte vunnit laga kraft, om inte ändringssökandet blir gagnslöst på grund av verkställigheten eller besvärsmyndigheten förbjuder verkställighet.

24 §

Grundar sig ett laga kraft vunnit beslut rörande pension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart inte lagenligt, kan försäkringsdomstolen på framställning av statskontoret eller på ansökan av den som ärendet berör, efter att ha hört andra parter, undanröja beslutet och ta upp eller förordna ärendet till ny behandling. Efter att ha gjort nämnda framställning kan statskontoret, till dess ärendet avgjorts på nytt, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller utbetala pen-

sionen i överensstämmelse med framställningen.

Statens pensionsnämnd och försäkringsdomstolen kan ta upp till prövning besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, om besvär på grund av vägande skäl inte sökts inom utsatt tid.

Om det är fråga om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån kan statskontoret utan hinder av det tidigare beslutet behandla ärendet på nytt.

24 a §

För behandlingen av de ärenden på vilka denna lag tillämpas finns vid försäkringsdomstolen som i lagen om domstolen i fråga avsedda lekmanaledamöter två arbetsgivarledamöter och två arbetstagarledamöter samt ett tillräckligt antal suppleanter. Dessa skall vara förtroagna med tjänste- och arbetsförhållanden. Av dem deltar i försäkringsdomstolens sammanträden samtidigt en arbetsgivarledamot och en arbetstagarledamot.

Lekmanaledamöterna och deras suppleanter förordnas av statsrådet på framställning av justitieministeriet för tre år i sänder. Arbetsgivarledamöter och deras suppleanter förordnas på förslag av finansministeriet samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagarare. Förslagen skall innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter och suppleanter.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att den trätt i kraft. Stadgandet i 24 § 1 mom. tillämpas dock när ansökan eller framställning görs för undanröjande av statskontorets, statens pensionsnämnds eller

försäkringsdomstolens beslut efter att lagen trätt i kraft.

Innan lagen trätt i kraft kan lekmanaledamöterna och deras suppleanter utnämnas för

den mandatperiod som börjar vid ikraftträdandet och som kan vara kortare eller längre än vad som stadgas i 24 a §, dock ej längre än fyra år.

2.

L a g

om ändring av lagen om statens familjepensioner

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 20 och 21 §§ lagen den 31 december 1968 om statens familjepensioner (774/68), av dessa 20 § sådan den lyder ändrad genom lagar den 9 januari 1981 och den 8 februari 1991 (12/81 och 231/91), samt

fogas till lagen en ny 21 a § som följer:

20 §

Ändring i statskontorets beslut i familjepensionsärenden söks genom besvär hos statens pensionsnämnd. Ändring i pensionsnämndens beslut söks genom besvär hos försäkringsdomstolen. Besvärsmottagare har pensionssökande och pensionstagare. Även statskontoret har rätt att hos försäkringsdomstolen anföra besvär över statens pensionsnämnds beslut. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvärstiden är 30 dagar från delfäendet av beslutet. Beslut av statskontoret och statens pensionsnämnd får delges part med posten. Om inte något annat visas i samband med besvären anses ändringssökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han uppgivit. Statskontorets besvärstid räknas från tidpunkten för beslutet.

Om ändringssökande gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Ett beslut får verkställas trots att det inte vunnit laga kraft, om inte ändringssökandet blir gagnslöst på grund av verkställigheten eller besvärmyndigheten förbjuder verkställighet.

21 §

Grundar sig laga kraft vunnit beslut rörande familjepension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart inte lagenligt, kan försäkringsdomstolen på framställning av statskontoret eller på ansökan av den som ärendet

berör, efter att ha hört andra parter, undanröja beslutet och ta upp eller förordna ärendet till ny behandling. Efter att ha gjort nämnda framställning kan statskontoret, till dess ärendet avgjorts på nytt, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller utbetala pensionen i överensstämmelse med framställningen.

Statens pensionsnämnd och försäkringsdomstolen kan ta upp till prövning besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, om besvär på grund av vägande skäl inte sökts inom utsatt tid.

Om det är fråga om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån kan statskontoret utan hinder av det tidigare beslutet behandla ärendet på nytt.

21 a §

I behandlingen i försäkringsdomstolen av ärenden som gäller tillämpningen av denna lag deltar de lekmanaledamöter som blivit förordnade enligt 24 a § lagen om statens pensioner.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att den trätt i kraft. Stadgandet i 21 § 1 mom. tillämpas dock när ansökan eller framställning görs för undanrövande av statskontorets, statens pensionsnämnds eller försäkringsdomstolens beslut efter att lagen trätt i kraft.

3.

Lag

om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 1, 3 och 5 mom. samt 10 § lagen den 30 april 1964 om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/64), av dessa lagrum 8 § 3 och 5 mom. sådana de lyder i lag av den 21 december 1979 (941/79), samt fogas till lagen en ny 10 a § som följer:

8 §

Ändring i den kommunala pensionsanstaltens beslut i pensionsärenden söks genom besvär hos pensionsnämnden. Ändring i pensionsnämndens beslut söks genom besvär hos försäkringsdomstolen. Besvärsmått har pensionssökande och pensionstagare samt pensionsombudet. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvärstiden är 30 dagar från delfäendet av beslutet. Beslut av pensionsanstalt och pensionsnämnd får delges part med posten. Om inte något annat visas i samband med besvären anses ändringssökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han uppgivit. Pensionsombudets besvärstid räknas från tidpunkten för beslutet.

Om ändringssökande gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

10 §

Grundar sig ett laga kraft vunnet beslut rörande pension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart inte lagenligt eller överensstämmande med pensionsstadgan, kan försäkringsdomstolen på framställning av pensionsanstalten eller på ansökan av den som ärendet berör, efter att ha hört andra parter, undanröja beslutet och ta upp eller förordna ärendet till ny behandling. Efter att ha gjort nämnda framställning kan pensionsanstalten, till dess ärendet avgjorts på nytt, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller utbeta pensionen i överensstämmelse med framställningen.

Kommunernas pensionsnämnd och försäkringsdomstolen kan ta upp till prövning besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, om besvär på grund av vägande skäl inte söks inom utsatt tid.

Om det är fråga om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån kan pensionsanstalten utan hinder av det tidigare beslutet behandla ärendet på nytt.

10 a §

För behandlingen av de ärenden på vilka denna lag tillämpas finns vid försäkringsdomstolen som i lagen om domstolen i fråga avsedda lekmanaledamöter två arbetsgivarledamöter och två arbetstagarledamöter samt ett tillräckligt antal suppleanter. Dessa skall vara förtrogna med tjänste- och arbetsförhållanden. Av dem deltar i försäkringsdomstolens sammanträden samtidigt en arbetsgivarledamot och en arbetstagarledamot.

Lekmanaledamöterna och deras suppleanter förordnas av statsrådet på framställning av justitieministeriet för tre år i sänder. Arbetsgivarledamöter och deras suppleanter förordnas på förslag av kommunala arbetsmarknadsverket samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare. Förslagen skall innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter och suppleanter.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att den trätt i kraft. Stadgandet i 10 § 1 mom. tillämpas dock när ansökan eller framställning görs för undanröjande av pensionsanstaltens, pensionsnämndens eller försäkringsdomstolens beslut efter att lagen trätt i kraft.

Innan lagen trätt i kraft kan lekmanaledamöterna och deras suppleanter utnämnas för den mandatperiod som börjar vid ikraftträdandet och som kan vara kortare eller längre än vad som stadgas i 10 a §, dock ej längre än fyra år.

4.

Lag**om ändring av lagen om Finlands Bank**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 24 § 3 mom. lagen den 21 december 1925 om Finlands Bank (365/25), sådant detta lagrum lyder i lag av den 31 december 1968 (790/68), samt fogas till lagen en ny 24 a och 24 b §§ som följer:

24 §

Pension och familjepension beviljas av direktionen för Finlands Bank. Vid Finlands Bank finns ett pensionsombud, som har rätt att följa handläggningen av dessa ärenden i direktionen. Ändring i direktionens beslut i ärenden som gäller pension söks genom besvär hos försäkringsdomstolen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Besvärsmått har pensionssökande och pensionstagare samt pensionsombudet. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

24 a §

Grundar sig ett laga kraft vunnet beslut rörande pension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart inte lagenligt, kan försäkringsdomstolen på framställning av Finlands Banks direktion eller på ansökan av den som ärendet berör, efter att ha hört andra parter, undanröja beslutet och ta upp eller förordna ärendet till ny behandling. Efter att ha gjort nämnda framställning kan direktionen, till dess ärendet avgjorts på nytt, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller utbe-

tala pensionen i överensstämmelse med framställningen.

Försäkringsdomstolen kan ta upp till prövning besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, om besvär på grund av vägande skäl inte sökts inom utsatt tid.

Om det är fråga om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån kan Finlands Banks direktion utan hinder av det tidigare beslutet behandla ärendet på nytt.

24 b §

I behandlingen i försäkringsdomstolen av ärenden som gäller tillämpningen av denna lag deltar de lekmannaedamöter som blivit förordnade enligt 24 a § lagen om statens pensioner.

Denna lag träder i kraft den

199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att denna lag trätt i kraft. Stadgandet i 24 a § 1 mom. tillämpas dock när ansökan eller framställning görs för undanröjande av Finlands Banks direktionens eller försäkringsdomstolens beslut efter att lagen trätt i kraft.

5.

Lag**om ändring av 58 a § folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 58 a § folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/56), sådant detta lagrum lyder i lag av den 20 december 1991 (1595/91) ett nytt 2 och 3 mom. som följer:

58 a §

Förmåner enligt 1 mom. beviljas av pensionsanstalten. Vid pensionsanstalten finns ett

pensionsombud, som har rätt att följa handläggningen av dessa ärenden i pensionsanstalten. Ändring i pensionsanstalts beslut i ärenden som gäller pension och familjepension söks

genom besvär hos försäkringsdomstolen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Besvärsmått har pensionssökande och pensionstagare samt pensionsombudet. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär. Vid behandlingen av ärenden som avses i

denna paragraf iakttas i tillämpliga delar 24 och 24 a §§ lagen om statens pensioner.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att den trätt i kraft.

Helsingfors den 30 september 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Anneli Jäätteenmäki*

1.

Lag

om ändring av lagen om statens pensioner

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 23 och 24 §§ lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/66), av dessa 23 § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 9 januari 1981 och den 8 februari 1991 (11/81 och 229/91), samt

fogas till lagen en ny 24 a §, som följer:

Gällande lydelse

23 §

Ändring i statskontorets beslut i pensionsärenden får sökas så som stadgas nedan. I ett beslut genom vilket förhandsbesked som avses i 22 § har förvägrats får ändring inte sökas.

Om en part är missnöjd med ett beslut som gäller en pensionsansökan eller har meddelats i något ärende som avses i 13 § eller 24 § 1 mom., får han söka ändring i det genom besvär hos pensionsnämnden. Besvärsskriften skall inges till pensionsnämnden inom trettio dagar från delfäendet. Till beslut i vilket ändring får sökas skall fogas anvisningar för ändringssökande.

Ändring i pensionsnämndens beslut samt i beslut av statskontoret i något annat ärende än ett som avses i 2 mom. söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Då ett beslut av statens pensionsnämnd eller statskontoret sänds till någon med posten anses han ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han har uppgivit om inte något annat visas i samband med besvären.

Beslut må verkställas oaktat det icke vunnit laga kraft, såframt ej ändringssökande på grund av verkställigheten blir gagnlöst eller besvärsmyndigheten förbjuder verkställigheten.

Föreslagen lydelse

23 §

Ändring i statskontorets beslut i pensionsärenden söks genom besvär hos statens pensionsnämnd. I ett beslut genom vilket förhandsbesked som avses i 22 § har förvägrats får ändring inte sökas. Ändring i pensionsnämndens beslut söks genom besvär hos försäkringsdomstolen. Besvärsmyndigheten har pensionsansökande och pensionstagar. Även statskontoret har rätt att hos försäkringsdomstolen anföra besvär över statens pensionsnämnds beslut. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvärstiden är 30 dagar från delfäendet av beslutet. Beslut av statskontoret och statens pensionsnämnd får delges part med posten. Om inte något annat visas i samband med besvären anses ändringssökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han uppgivit. Statskontorets besvärstid räknas från tidpunkten för beslutet.

Om ändringssökande gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Ett beslut får verkställas trots att det inte vunnit laga kraft, om inte ändringssökandet blir gagnlöst på grund av verkställigheten eller besvärsmyndigheten förbjuder verkställigheten.

Gällande lydelse

24 §

Grundar sig laga kraft vunnet beslut rörande pension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart icke lagenligt, må statskontoret upptaga ärendet till förnyad behandling, försåvitt fråga är om beviljande av förvägrad eller ökande av beviljad förmån.

Har statskontoret gjort framställning om återbrytande av laga kraft vunnet beslut i ärende, som berör pension, må det till dess ärendet avgjorts avbryta utbetalningen av pensionen eller utbetala pensionen till det belopp, som i enlighet med framställningen om återbrytning bör anses riktigt.

Föreslagen lydelse

24 §

Grundar sig ett laga kraft vunnet beslut rörande pension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart *inte* lagenligt, *kan försäkringsdomstolen på framställning av statskontoret eller på ansökan av den som ärendet berör, efter att ha hört andra parter, undanröja beslutet och ta upp eller förordna ärendet till ny behandling. Efter att ha gjort nämnda framställning kan statskontoret, till dess ärendet avgjorts på nytt, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller utbetala pensionen i överensstämmelse med framställningen.*

Statens pensionsnämnd och försäkringsdomstolen kan ta upp till prövning besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, om besvär på grund av vägande skäl inte sökts inom utsatt tid.

Om det är fråga om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån kan statskontoret utan hinder av det tidigare beslutet behandla ärendet på nytt.

24 a §

För behandlingen av de ärenden på vilka denna lag tillämpas finns vid försäkringsdomstolen som i lagen om domstolen i fråga avsedda lekmanaledamöter två arbetsgivarledamöter och två arbetstagarledamöter samt ett tillräckligt antal suppleanter. Dessa skall vara förtrogna med tjänste- och arbetsförhållanden. Av dem deltar i försäkringsdomstolens sammanträden samtidigt en arbetsgivarledamot och en arbetstagarledamot.

Lekmanaledamöterna och deras suppleanter förordnas av statsrådet på framställning av justitieministeriet för tre år i sänder. Arbetsgivarledamöter och deras suppleanter förordnas på förslag av finansministeriet samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare. Förslagen skall innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter och suppleanter.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att den trätt i kraft. Stadgandet i 24 § 1 mom. tillämpas dock när ansökan eller

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

framställning görs för undanröjande av statskontorets, statens pensionsnämnds eller försäkringsdomstolens beslut efter att lagen trätt i kraft.

Innan lagen trätt i kraft kan lekmanaledamöterna och deras suppleanter utnännas för den mandatperiod som börjar vid ikraftträdandet och som kan vara kortare eller längre än vad som stadgas i 24 a §, dock ej längre än fyra år.

2.

Lag**om ändring av lagen om statens familjepensioner**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 20 och 21 §§ lagen den 31 december 1968 om statens familjepensioner (774/68), av dessa 20 § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 9 januari 1981 och den 8 februari 1991 (12/81 och 231/91), samt

fogas till lagen en ny 21 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

20 §

Om en part är missnöjd med ett beslut som gäller en pensionsansökan eller har meddelats i något ärende som avses i 8 § eller 21 § 1 mom., får han söka ändring i det genom besvär hos statens pensionsnämnd. Besvärsskriften skall inges till pensionsnämnden inom trettio dagar från delfäendet. Till beslut i vilket ändring får sökas skall fogas anvisningar för ändringssökande.

Ändring i pensionsnämndens beslut samt i beslut av statskontoret i något annat ärende än ett som avses i 1 mom. söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Då ett beslut sänds till någon med posten anses han ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress han har uppgivit om inte något annat visas i samband med besvären.

Beslut må verkställas oaktat det icke vunnit laga kraft, såframt ej ändringssökande på grund av verkställigheten blir gagnlöst eller besvärsmyndigheten förbjuder verkställigheten.

20 §

Ändring i statskontorets beslut i familjepensionsärenden söks genom besvär hos statens pensionsnämnd. Ändring i pensionsnämndens beslut söks genom besvär hos försäkringsdomstolen. Besvärsmätt har pensionssökande och pensionstagare. Även statskontoret har rätt att hos försäkringsdomstolen anföra besvär över statens pensionsnämnds beslut. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvärstiden är 30 dagar från delfäendet av beslutet. Beslut av statskontoret och statens pensionsnämnd får delges part med posten. Om inte något annat visas i samband med besvären anses ändringssökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han uppgivit. Statskontorets besvärstid räknas från tidpunkten för beslutet.

Om ändringssökande gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Ett beslut får verkställas trots att det inte vunnit laga kraft, om inte ändringssökandet blir gagnlöst på grund av verkställigheten eller besvärsmyndigheten förbjuder verkställighet.

Gällande lydelse

21 §

Grundar sig laga kraft vunnet beslut rörande familjepension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart icke lagenligt, må statskontoret upptaga ärendet till förnyad behandling, såvida fråga är om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån.

Har statskontoret gjort framställning om återbrytning av laga kraft vunnet beslut som rör familjepension, må statskontoret tills ärendet avgjorts avbryta utbetalningen av familjepensionen eller utbetala familjepensionen till ett belopp som i enlighet med framställningen om återbrytning bör anses riktigt.

Föreslagen lydelse

21 §

Grundar sig *ett* laga kraft vunnet beslut rörande familjepension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart *inte* lagenligt, *kan försäkringsdomstolen på framställning av statskontoret eller på ansökan av den som ärendet berör, efter att ha hört andra parter, undanröja beslutet och ta upp eller förordna ärendet till ny behandling. Efter att ha gjort nämnda framställning kan statskontoret, till dess ärendet avgjorts på nytt, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller utbetala pensionen i överensstämmelse med framställningen.*

Statens pensionsnämnd och försäkringsdomstolen kan ta upp till prövning besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, om besvär på grund av vägande skäl inte sökts inom utsatt tid.

Om det är fråga om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån kan statskontoret utan hinder av det tidigare beslutet behandla ärendet på nytt.

21 a §

I behandlingen i försäkringsdomstolen av ärenden som gäller tillämpningen av denna lag deltar de lekamannaledamöter som blivit förordnade enligt 24 a § lagen om statens pensioner.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att denna lag trätt i kraft. Stadgandet i 21 § 1 mom. tillämpas dock när ansökan eller framställning görs för undanröjande av statskontorets, statens pensionsnämnds eller försäkringsdomstolen beslut efter att lagen trätt i kraft.

3.

Lag

om ändring av lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 1, 3 och 5 mom. samt 10 § lagen den 30 april 1964 om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/64), av dessa lagrum 8 § 3 och 5 mom. sådana de lyder i lag av den 21 december 1979 (941/79), samt fogas till lagen en ny 10 a § som följer:

Gällande lydelse

8 §

Ändring i den kommunala pensionsanstalten beslut i pensionsärende må sökas genom besvär hos pensionsnämnden. Ändring i pensionsnämndens beslut må sökas hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvärsrätt tillkommer pensionssökande eller -tagare och pensionsombudet. Pensionsombudets besvärstid räknas från tidpunkten för beslutet.

Pensionsanstaltens och pensionsnämndens beslut får delgivas vederbörande genom postens förmedling. Såframt i samband med besvär icke annat visas, anses ändringssökande ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det beslutet under den av honom uppgivna adressen lämnades till postbefordran från pensionsanstalten eller pensionsnämnden.

Angående ändringssökande gäller i övrigt vad om ändringssökande i förvaltningsärenden är stadgat.

10 §

Grundar sig laga kraft vunnet beslut av den kommunala pensionsanstalten på oriktig eller bristfällig utredning eller överensstämmer det uppenbarligen icke med lagen eller pensionsstadgan, har pensionsanstalten befogenhet, såvitt fråga är om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån, att upptaga saken till ny prövning.

Har pensionsanstalten gjort framställning om återbrytande av laga kraft vunnet beslut angående pension, må pensionsanstalten, tills ärendet avgjorts, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller erlægga denna till det belopp, som angives i framställningen.

Förelagen lydelse

8 §

Ändring i den kommunala pensionsanstaltens beslut i pensionsärenden söks genom besvär hos pensionsnämnden. Ändring i pensionsnämndens beslut söks genom besvär hos försäkringsdomstolen. Besvärsrätt har pensionssökande och pensionstagare samt pensionsombudet. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Besvärstiden är 30 dagar från delfäendet av beslutet. Beslut av pensionsanstalt och pensionsnämnd får delges part med posten. Om inte något annat visas i samband med besvären anses ändringssökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han uppgivit. Pensionsombudets besvärstid räknas från tidpunkten för beslutet.

Om ändringssökande gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

10 §

Grundar sig ett laga kraft vunnet beslut rörande pension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart inte lagenligt eller överensstämmande med pensionsstadgan, kan försäkringsdomstolen på framställning av pensionsanstalten eller på ansökan av den som ärendet berör, efter att ha hört andra parter, undanröja beslutet och ta upp eller förordna ärendet till ny behandling. Efter att ha gjort nämnda framställning kan pensionsanstalten, till dess ärendet avgjorts på nytt, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller utbetala pensionen i överensstämmelse med framställningen.

Kommunernas pensionsnämnd och försäkringsdomstolen kan ta upp till prövning besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, om besvär på grund av vägande skäl inte sökts inom utsatt tid.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Om det är fråga om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån kan pensionsanstalten utan hinder av det tidigare beslutet behandla ärendet på nytt.

10 a §

För behandlingen av de ärenden på vilka denna lag tillämpas finns vid försäkringsdomstolen som i lagen om domstolen i fråga avsedda lekmanaledamöter två arbetsgivarledamöter och två arbetstagarledamöter samt ett tillräckligt antal suppleanter. Dessa skall vara förtrogna med tjänste- och arbetsförhållanden. Av dem deltar i försäkringsdomstolens sammanträden samtidigt en arbetsgivarledamot och en arbetstagarledamot.

Lekmanaledamöterna och deras suppleanter förordnas av statsrådet på framställning av justitieministeriet för tre år i sänder. Arbetsgivarledamöter och deras suppleanter förordnas på förslag av kommunala arbetsmarknadsverket samt arbetstagarledamöterna och deras suppleanter på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare. Förslagen skall innehålla två gånger så många kandidater som det behövs ledamöter och suppleanter.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att den trätt i kraft. Stadgandet i 10 § 1 mom. tillämpas dock när ansökan eller framställning görs för undanröjande av pensionsanstaltens, pensionsnämndens eller försäkringsdomstolens beslut efter att lagen trätt i kraft.

Innan lagen trätt i kraft kan lekmanaledamöterna och deras suppleanter utnämnas för den mandatperiod som börjar vid ikastträdandet och som kan vara kortare eller längre än vad som stadgas i 10 a §, dock ej längre än fyra år.

4.

Lag**om ändring av lagen om Finlands Bank**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 24 § 3 mom. lagen den 21 december 1925 om Finlands Bank (365/25), sådant detta lagrum lyder i lag av den 31 december 1968 (790/68), samt
fogas till lagen en ny 24 a och 24 b §§ som följer:

Gällande lydelse

24 §

Pension och familjepension beviljas av direktionen för Finlands Bank. Vid Finlands Bank finnes ett pensionsombud, som äger rätt att följa med handläggningen av dessa ärenden i direktionen. Ändring i direktionens beslut i ärende som gäller pension eller familjepension må sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som är stadgad för ändringssökande i förvaltningsärenden. Besvärsmåttet tillkommer den, som ansöker om eller åtnjuter pension eller familjepension, och pensionsombudet.

Föreslagen lydelse

24 §

Pension och familjepension beviljas av direktionen för Finlands Bank. Vid Finlands Bank finns ett pensionsombud, som har rätt att följa handläggningen av dessa ärenden i direktionen. Ändring i direktionens beslut i ärenden som gäller pension söks genom besvär hos försäkringsdomstolen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Besvärsmåttet har pensionsökande och pensionstagare samt pensionsombudet. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

24 a §

Grundar sig ett laga kraft vunnet beslut rörande pension på felaktig eller bristfällig utredning eller är det uppenbart inte lagenligt, kan försäkringsdomstolen på framställning av Finlands Banks direktion eller på ansökan av den som ärendet berör, efter att ha hört andra parter, undanröja beslutet och ta upp eller förordna ärendet till ny behandling. Efter att ha gjort nämnda framställning kan direktionen, till dess ärendet avgjorts på nytt, tillfälligt inställa utbetalningen av pensionen eller utbetala pensionen i överensstämmelse med framställningen.

Försäkringsdomstolen kan ta upp till prövning besvär som anlänt efter besvärstidens utgång, om besvär på grund av vägande skäl inte sökts inom utsatt tid.

Om det är fråga om beviljande av förvägrad förmån eller ökning av beviljad förmån kan Finlands Banks direktion utan hinder av det tidigare beslutet behandla ärendet på nytt.

24 b §

I behandlingen i försäkringsdomstolen av ärenden som gäller tillämpningen av denna lag deltar

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

de lekmanaledamöter som blivit förordnade enligt 24 a § lagen om statens pensioner.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att denna lag trätt i kraft. Stadgandet i 24 a § 1 mom. tillämpas dock när ansökan eller framställning görs för undanröjande av Finlands Banks direktionens eller försäkringsdomstolens beslut efter att lagen trätt i kraft.

5.

Lag

om ändring av 58 a § folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 58 a § folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/56), sådant detta lagrum lyder i lag av den 20 december 1991 (1595/91) ett nytt 2 och 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

58 a §

58 a §

Förmåner enligt 1 mom. beviljas av pensionsanstalten. Vid pensionsanstalten finns ett pensionsombud, som har rätt att följa handläggningen av dessa ärenden i pensionsanstalten. Ändring i pensionsanstalts beslut i ärenden som gäller pension och familjepension söks genom besvär hos försäkringsdomstolen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Besvär rätt har pensionssökande och pensionstagare samt pensionsombudet. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Vid behandlingen av ärenden som avses i denna paragraf iakttas i tillämpliga delar 24 och 24 a §§ lagen om statens pensioner.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas när ändring söks i beslut som givits efter att denna lag trätt i kraft.